

5. Матюшкин А.М. Актуальные проблемы психологии в высшей школе. М.: Знание, 1997. - С.91.

Т.Й.Рейзенкінд, Д.А.Девякович

**ЕЛЕКТРОННІ ПРИСТРОЇ ЯК ІНСТРУМЕНТАРІЙ
УПРОВАДЖЕННЯ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНИХ
СИТУАЦІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ
ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ**

В статті розглядаються шляхи стимулювання педагогічних ситуацій на основі стратегії особистісно-розвиваючого навчання з використанням комп'ютерних технологій. Авторами описуються варіанти організації задачного підходу в професійній підготовці вчителя музики. Виявляється ефективність використання електронних пристроїв як інструментарія організації особистісно-орієнтованої ситуації в формуванні таких показників особистості вчителя, як здатність до самоактуалізації, самооцінки, проектувати нові творчі завдання.

In article ways of stimulation of pedagogical situations are considered on the basis of strategy of individuality-developing training with application of computer technologies. Authors describe variants of the organization tasked the approach in vocational training the teacher of music. Efficiency of use of electronic devices as toolkit of the organization of a individuality-guided situation in formation of such parameters of the person of the teacher as ability to self-actualization, a self-estimation, to project new creative tasks comes to light.

Однією з головних сучасних педагогічних проблем є особистісна орієнтація процесу навчання й виховання, що передбачає доцільність розвитку самобутності суб'єкта. Це складає зміст надпредметного результату розкриття внутрішнього світу особистості, й розглядається як формування концепції власного "Я".

Ми у своєму дослідженні наголошуємо на інформативності оволодіння знаннями, що повинно

взаємодіяти з творенням власних суджень та смислів, у нашому випадку, у ході самостійного пізнання художнього твору.

Але й досі виникають протиріччя між потребою у формуванні творчої особистості, здатної до самоактуалізації власних дій, відпрацьованими теоретичними концепціями щодо взаємодії діяльнійшої та особистісно-зорієнтованої стратегії, і методологічними засадами впровадження технологій навчання та й виховання безпосередньо в художньо-творчій діяльності.

Викладене вище дозволило нам визначитися із проблемою дослідження щодо інструментальної основи як фактору формування сучасної особистості.

Обрана нами проблема знаходиться в руслі досліджень Л.Кондрашової, В.Орлова, О.Пехоти, О.Рудницької. Вона започаткована в працях В.Виготського, А.Петровського, С.Рубінштейна, М.Ярошевського, О.Леонтьєва.

Аналіз праць вказаних вище авторів з проблеми забезпечення творчої діяльності дозволив визначитися, що процес реалізації діяльності передбачає використання певних засобів, серед яких ми надаємо перевагу комп'ютеру. Можна встановити паралель між певними діями людини та електронних пристроїв, що можуть виконувати інструментальну функцію, тому пошук умов організації впровадження інструментарію як особистісно-орієнтованої ситуації у професійній підготовці вчителя музики ми вважаємо предметом дослідження.

Розвиток інструментальної основи діяльності пов'язаний із функціональним аспектом. Ці знання передбачають формування таких психічних новоутворень, що дозволяють вирішувати особистості не лише творчі завдання, а й реалізовувати дії за принципом зв'язку із життям.

Тому метою нашого дослідження є пошук динамічних прийомів забезпечення особистісно-орієнтованих технологій, розбудові яких сприяє комп'ютер.

Завданням дослідження є розробка спеціальних задач із урахуванням специфіки електронного пристрою “Ямаха”, як інструментарію створення особистісно-орієнтованих ситуацій на уроках музики.

Ми вважаємо, що останнє може виконувати інструментарну функцію в процесі навчання, якщо забезпечує задачний підхід до стимулювання творчої діяльності майбутнього вчителя музики.

У даному випадку ми знаходимося у парадигмі досліджень Л.Кондрашової, яка наголошує на доцільності оволодіння вміннями самостійної праці з інформацією, прийомами та засобами розумової діяльності, формуванні культури мислення, що потребує спеціальних педагогічних умов на основі вмінь рефлексії, усвідомленого варіювання прийомів та операціями мислення.

Для нашого дослідження важливим є те, що задачний підхід забезпечує формування вмінь комбінувати та оперувати інформативними одиницями, що сприяє створенню нового інформативного поля.

Зазначимо, що мислення як процес переробки інформації та одночасно творчий процес розглядається в контексті моделювання за допомогою електронної техніки у працях таких вчених: Ньюелл Аллен, Дж.С.Шоу, Г.А.Саймон [3, 305-313].

Вказані вище автори наголошують на важливості вивчення процесів, засобів та способів вирішення задач, розробці методів формального моделювання мислення, починаючи від рішення елементарних задач до створення програм, що моделюють процеси рішення складних завдань.

У зв'язку з викладеним констатуємо фактор можливості імітувати процес оперування символами, тобто образами за законами мислення, які різними способами кодуються, фіксуються, наслідуються та перетворюються.

Останнє дозволяє програмувати зразки поведінки та дій в ході вирішення задачі за допомогою моделі “лабіринт”, що передбачає групу шляхів, які іноді перехрещуються, та чітку сформованість мети. Пошук правильного шляху

дозволяє вирішити задачу проходження лабіринту. При цьому доцільно враховувати такі вимоги до упровадження моделі лабіринту:

- реалізація вирішення задач передбачає накопичення в умовах децентралізації зв'язків реального часу з просторовими співвідношеннями художніх творів, що вивчаються. Вони належать до різноманітних стилів та епох; йдеться про апаратні засоби забезпечення новітніх інформативних технологій (ІТ), які передбачають використання персональних, локальних і глобальних мереж з метою введення та виведення необхідної інформації;
- забезпечення програмних вимог, що пов'язані з визначенням інтегративних зв'язків між інформаційними системами “стиль”, “музичний редактор”, системами штучного інтелекту (електронна музика), програмними засобами міжкомп'ютерного зв'язку;
- забезпечення методів функціонального аналізу в ході самостійного моделювання нових образів на основі художнього прийому монтажу та за законами режисури;
- метод альтернативних співвідношень за допомогою впровадження прийомів колективної творчості в умовах поширення різноманітних інформаційних ресурсів.

При цьому ми знаходимося в руслі парадигми Т.Тихонової, яка зумовлена доцільністю зміни предметного змісту всіх навчальних дисциплін на основі розбудови національного інформаційного суспільства [2]. Це впливає на розвиток таких динамічних показників майбутнього вчителя, як здатність акумулювати досвід різноманітних комунікацій, цілісне оволодіння різноманітними науковими образами картин світу, мобільність поліхудожніх функцій у праці, розвивати планетарну свідомість.

Зазначимо, що програмний матеріал синтезатора базується на моделі лабіринту. Вирішення завдань лабіринту залежить від знань щодо характеристик та функцій синтезатора.

Технічні показники та характеристики синтезатора, що виступають у якості особистісно-орієнтованої ситуації в

процесі навчання в професійній підготовці вчителя музики, забезпечують ефективний процес формування синтетичних знань студентів; стійкий інтерес до вирішення задачі, формування нового художнього образу на основі новизни та несподіваності у виборі стимулів, чому сприяє включення механізмів інтуїції, формування рефлексії.

Упровадження в професійну підготовку вчителя музики електронного пристрою “Ямаха” дозволило нам зробити висновки про те, що складаються умови для розбудови таких завдань за законами художнього мислення: – інтегрувати і синтезувати художню інформацію на основі розбудови її потоків за законами взаємодії образів в реальному просторі і в реальному часі, уявному просторі та часі, реальному просторі та уявному часі, уявному просторі та реальному часі (йдеться про інформативний простір на основі інтеграції кіно, образотворчого мистецтва, музики); – включати у взаємодію різноманітні музичні фрагменти, що за своїм емоційно-образним змістом віддалені одне від одного (завдання розраховано на пошук студентами нових взаємозв’язків, що впливає на розвиток кругозору студентів, становлення їх компетенції, оволодіння необхідним інструментарієм, це дозволяє поглибити сприйняття образів художньої реальності).

Зазначимо, що виконання творчих завдань як вирішення розбудованої особистісно-орієнтованої ситуації потребує розробки від студента такого інструктажу.

Синтезатор – може виконувати функцію оркестру, який складається з акустичних та електронних музичних інструментів, а також з різноманітних звукових ефектів, які можуть програватися в діапазоні всіх нот звукоряду. Ці можливості дозволяють винаходити безліч варіантів музичного виконання та забезпечують комбінування творчих завдань. Тобто кожний учень, користуючись функціональними можливостями звуку та синтезатором, знаходить той стиль роботи при складанні музики, який притаманний його індивідуальності.

Вирішення завдань лабіринту “Ямаха” можливо за допомогою знайомства із такими термінами:

MIDI (musical instrument digital interface – інтерфейс мереж музичних систем) – цифровий (комп’ютерний) канал зв’язку між електронно-музичними синтезаторами, через який передається не аналогова інформація (звук), а цифрова (номер кожної клавіші, номер тембру, номер банку, номер сонгу, номер команд, що керують: гучність педалі, ефекти та ін.).

АРАНЖУВАННЯ (від фр. arranger – впорядковувати...) – переклад музичного твору для іншого в порівнянні з оригіналом складу виконавців або складу партій (приспосовання музичних тем до технічних можливостей запропонованої синтезатором програми).

БІТОВА ЗАКРУГЛЕНІСТЬ ЗВУКУ – виражає в собі красу, глибину, різноманітність звучання, його тембр, ритмічний малюнок, наближеність до реального звучання акустичних інструментів.

Для порівняння можна розглянути деякі формати, запропоновані фірмою “Yamaha”, що розбудовані на основі штучного інтелекту.

1. PSS – цей формат найбільш підходить для початківців. Це зумовлено тим, що в певних нормах формат є найбільш спрощеним за функціональними можливостями звуку та керування, а також якість бітової закругленості звуку виражене не дуже яскраво. Ці характеристики дозволяють максимально полегшити задачі, мета яких, на перших етапах, пізнати специфіку синтезаторів.

2. RSR – цей формат також може використовуватись для початківців, але в ньому передбачена більш складна система функціональних можливостей звуку та керування у порівнянні з форматом PSS. У зв’язку з цим на початковому етапі вивчення можуть виникати певні складнощі, які можна вирішити при роботі з форматом PSS.

3. GMX, DX та ін. – найбільш складні формати, які широко використовуються в роботі професіоналів та не рекомендуються до використання на початку вивчення

специфіки синтезаторів. Часто в синтезаторах зустрічаються три основні інформаційні блоки: SONG, STYLE, VOICE. Ці блоки мають велике значення на початковому етапі вивчення функціональних можливостей звуку та керування.

1) SONG – виконує дві функції:

а) демонстраційну;

б) композиційну (редакційну).

Демонстраційна функція посилює принцип наочності навчання. Тут є ряд епізодів або творів, мета яких, за звучанням і складом аранжувань, що використовуються, дати можливість учням оцінити на слух якість бітової закругленості та зміст звукових ефектів у даному синтезаторі. У якості ряду окремих музичних тем використовуються відомі твори, а також твори, які складають під замовлення фірми-виробника та заносяться в частину програмного середовища, інформація якого не передається по MIDI.

Композиційна (редакційна) функція дозволяє створювати варіативні ситуації в процесі навчання: користувач самостійно створює музичні уривки, в яких використовуються програмні одиниці з інформаційних блоків STYLE і VOICE з наступним звуковим записом та внесенням в блок пам'яті синтезатора, що зумовлене можливістю передачі інформації по каналу MIDI.

2) STYLE – його функції мають в собі декілька десятків аранжувань, які, виходячи з характеру замисленого автором твору, дозволяють підібрати необхідне аранжування.

3) VOICE – цей блок має в собі велику кількість різноманітних звуків: акустичні інструменти, звукові ефекти, частина яких є авторською знахідкою фірми-виробника. Їх функції дозволяють при композиційній роботі доповнити звуковими ефектами та мелодичними фрагментами аранжування, наявними у стилях, завдяки чому сам вчитель музики оволодіває необхідними уміннями здійснювати режисуру уроку.

Викладене вище дозволяє зробити такі висновки: використання електронних пристроїв як інструментарію

створення особистісно-зорієнтованої ситуації впливає на підвищення ефективності формування здатності вчителя до співпраці з викладачем та учнями: а саме, відкритість, альтернативність, заохочення, рефлексивність, критичність мислення, формування потреби до самоактуалізації, самооцінки на основі інтеграції чуттєвої та понятійної сфери, формування вмінь проектувати нові творчі завдання, зумовлені специфікою самопізнання та особливостями пізнання учнів.

Подальша перспектива упровадження інструментарію за допомогою новітніх технологій полягає у використанні таких електронних пристроїв, що забезпечують введення та виведення сигналів, в зміст яких покладений принцип варіювання різноманітними образними моделями, принцип встановлення взаємозв'язків між цими моделями, які динамічно змінюються завдяки комбінуванню вхідними параметрами.

Таким чином, студент відмовляється від традиційної методики при засвоєнні готових знань щодо особливостей гармонії, аналізу форм, стилю художнього твору та включається в експериментальну дослідницьку діяльність, що забезпечує самостійне відкриття окремих композиційних прийомів та формування образного мислення.

Такий підхід доцільний у процесі вивчення інтегративних курсів щодо світової художньої культури, музики, етики та естетики.

Література

1. Кондрашова Л. В. Процесс обучения в высшей школе: учебное пособие. – Кривой Рог: КГПУ, 2000. – 171 с.
2. Освітні технології: Навч.-метод. посібник / О.М.Пехота, А.З.Кіктенко, О.М.Любарська та ін.; за заг. ред. О.М.Пехоти. – К.: А.С.К., 2001. – 256 с.
3. Хрестоматия по общей психологии. Психология мышления / Под ред. Ю.Б.Гиппенрейтер, В.В.Петухова. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1981. – 391с.